

bitig

**MSKÜ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ**

bitig

**MSKU Journal of Faculty
of Letters and Humanities**

Sorumlu Yazar

Corresponding Author

Fatma Gülşah EKİZOĞLU

Adres: Muğla Sıtkı Koçman
Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Türk Dili ve
Edebiyatı Anabilim Dalı

e-posta:

fgekizoglu@hotmail.com

0000-0003-4442-7455

Gönderim Tarihi / Received

14.04.2021

Kabul Tarihi / Accepted

12.05.2021

Atıf / Citation

Ekizoğlu, Fatma Gülşah (2021),
“Türkçede Söz Ölümü Türleri”,
bitig Edebiyat Fakültesi Dergisi,
C. 1, S. 1, s. 26-34.

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Research Article

Türkçede Söz Ölümü Türleri

Types of Parole Death in Turkish Language

Öz

İnsan, tüm hayvanlara ve dünyaya egemen durumdadır. Bunun en temel iki nedeni, insanın toplum içinde yaşaması ve beynidir. İnsanın bugünkü egemen duruma gelmesindeki temel neden olan bu beceriler, insanın dil ve iletişim yeteneğinin olmasına bağlıdır. Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyülü bir varlıktır. Her yönüyle bir ulusun kültürünün de aynası, insanın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracıdır. Dil, zihnin çalışmasıyla yeni kavramlar oluşturmakta ve insan yaşamının çeşitli yönlerinin söze dönüşmesini sağlamaktadır.

Söz, dilin bireysel yanıdır. Bir toplumun geçirdiği bütün kültür değişimleri dilde yankısını bulmaktadır. Söz ölümü, her dilin söz varlığını oluşturan sözcük veya sözlerden bir kısmının zamanla, dil içi ve dil dışı çeşitli etkenlerle unutulup kaybolmasıdır. Söz ölümünün temel nedeni, sözcüğün gösterdiği nesnenin, toplumun ve bireyin yaşamında artık yerinin kalmaması, tanınmaz olmasıdır.

Söz ölümünün üç türü vardır. Bunlar: 1. Saklantı Kelimeler, 2. Yabancılaşan Kelimeler, 3. Tamamen Kaybolan Kelimeler. Saklantı kelimeler, dilde tek başlarına anlamları olmayan belli bölge, ağız veya kavram alanlarında saklanmış kelimelerdir. Kelime kök veya gövdesindeki saklantı kelimeler ve kalıp sözlerdeki saklantı kelimeler olarak iki grupta incelenir. Yabancılaşan kelimeler, yabancı dillerin güçlü etkisinde kalmış dillerde, çekirdek sözcüklerde de yabancılarının tercih edilmesiyle unutilan kelimelerdir. Bu tür kelimelerde Türkçe bir kelimenin bir başka dile geçip o dilin ses ve şekil kalıplarına girerek tekrar Türkçeye geçtiği örneklere de rastlanmaktadır. Tamamen kaybolan kelimeler, kavramın nesnel dünyasında yok olması sonucu oluşan kelimelerdir. Çeşitli sosyal, kültürel, ekonomik ve askerî gelişme ve değişimler dil üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir.

Anahtar Sözcükler: dil, söz, söz ölümü, Türkçe, Türkiye Türkçesi.

Abstract

Humans dominate all the animals and the world. The two main reasons for this are living in a society and brain of human. These skills, which are the main reason why humans become dominant today, depend on the language and communication skills of the human being. Language is a magical entity that is so versatile that we cannot think of it at once, its different features appear when viewed from different points, and some of its secrets we still have not been able to unravel today. It is also the mirror of a nation's culture in every aspect, the most important sign and tool of human and civilization. Language creates new concepts with the work of mind and enables us to turn our lives into words in various aspects.

Word is the individual side of a language. All the cultural changes of the society reflect on the language. Word death is the disappearance of some words of the vocabulary of every language over time, due to various intra-linguistic and extra-linguistic reasons. The main reason of word death is that the object indicated by the word is no longer available, unrecognizable in the life of society and individuals.

There are three types of word death. These are: 1. Protected Words, 2. Alienated Words, 3. Completely Disappeared Words. Protected words are words that are protected in certain regions, dialects, or concept areas that do not have a meaning on their own in the language. The protected words are examined in two groups like the words which are preserved in the root or stem and in routine words. Alienated words are words which have been forgotten by the preference of foreigners in core words in languages that have been strongly influenced by foreign languages. There are also examples of this kind of words that a Turkish word passes into another language and goes back to Turkish by taking the phonetical and morphological features of this foreign language. Completely Disappeared Words are the words that their usage disappeared because disappearance of the signified from the world of objects. Various social, cultural, economical and military developments and changes have had a great impact on the language.

Keywords: language, parole, parole death, Turkish, Turkey Turkish.

Giriş

İnsan, tüm hayvanlara ve dünyaya egemen durumdadır. Bunun en temel iki nedeni, insanın toplum içinde yaşaması ve beynidir. Bu, insan denilen olguya hem bireysel hem de toplumsal açıdan bakılmasını gerektirir. İnsan tek başına değil gruplar hâlinde yaşayan bir varlıktır. Bu birliktelik sayesinde insan, fiziksel olarak kendisinden güçlü hayvanlara bile egemen olmuştur. Üstelik bu hayvanlardan gelebilecek tehlikelere karşı koymakla kalmamış, aynı zamanda beyni sayesinde geliştirdiği araç gereçlerle bu hayvanları avlayabilmiştir.

İnsan beyninin anatomisi ve işleyişi onun bazı temel beceriler geliştirmesini sağlamıştır. Bir insan, uzay gemisi üretebilir, bu gemiyi kullanabilir ve onu başka insanlara da tanıtabilir. Buna imkân veren ise beynidir. Beyni sayesinde soyutlama yapabilir, kavram oluşturabilir ve olgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurabilir. İnsanın bugünkü egemen duruma gelmesindeki temel neden olan bu beceriler aslında insanın dil ve iletişim yeteneğine bağlıdır.

Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırları bugün de çözülemeyen büyülü bir varlıktır. Ayrıca dil, her yönüyle bir ulusun kültürünün de aynasıdır; insanın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracı dildir (Aksan 2009a: 11).

Dil yalnızca isteklerimizin, düşünce ve duygularımızın aktarılmasına yaramaz. O aynı zamanda zihnin çalışmasıyla yeni kavramlar oluşturmakta ve yaşamımızı çeşitli yönleriyle söze dönüştürmemizi sağlamaktadır.

Söz

Söz, dilin bireysel yanısıdır. Toplumsal olan dilin kişi tarafından gerçekleştirilmesi, özel kullanılışıdır. Sözün anlaşılabilmesi ve bütün sonuçlarını verebilmesi için dil, dilin yerleşebilmesi için de söz zorunludur. Tarihsel açıdan söz olgusu her zaman daha önce ortaya çıkar. Bir kavramla bir söz imgesi önce bir söz eyleminde birleşecekler ki birbirlerine bağlanabilsinler. Öte yandan temel dil başkalarının konuşmaları duyularak öğrenilir. Ancak sayısız denemelerden sonra ana dili insan beynine yerleşir. Dilin evrimini sağlayan sözdür. Söz dilsel alışkanlıkları değiştiren, başkalarını duyarak edinilen izlenimlerdir. Görüldüğü gibi, dille söz arasında karşılıklı bağımlılık vardır. Dil sözün hem aracı hem de ürünüdür. Ama bütün bunlar ikisinin de birbirinden kesinlikle apayrı şeyler olduğu gerçeğini değiştirmez (Saussure 1976: 40).

Sözün yaptığı ile kendisinden ibaret olduğu seslemenin yaptığı tamamen farklıdır. Tek parçalı bir seslemeden ibaret sözler vardır. Bir defalık ve belirli bir durumla ilgilidirler. Daha doğrusu o durumun vazgeçilmez parçalarıdır ve onun dışında söz olarak var değildirler. Söz seslemeye bağlı bir imgedir. Fakat seslemeden daha fazla bir şey, bir durumda etkide bulunan güçtür. Sözü söz yapan tondur. Sesleme ise ad değerini farklı söz tonlarında muhafaza eder. *Tamam?* ve *Tamam* sözleri farklı cinstendir. Biri soru diğeri haberdur. Fakat *Tamam* seslemesi her iki seferde farklı durumlardaki aynı hattı kasteder. Tek bir sözden bağımsız olarak, her durumun belirli hatlarına bağlanabilen böyle seslemeye *kelime* denir. Söz ve kelime aynı seslemenin yaptığı iki farklı iştir. Bu ikisi birbirinden ayrılamaz ve konuşmanın olabilmesi için ikisi de gereklidir (Porzig 2011: 80-81).

Verilen *Tamam* örneğinden yola çıkarak şunları söylemek mümkündür: *Tamam* bir kelimedir. Bu kelime söylenişine yani seslenişine göre ise iki farklı anlam teşkil etmektedir. Bu iki farklı anlam ise sözü oluşturur. Sözler bir tek kelimedenden oluşacağı

gibi birden fazla kelimelerden de oluşabilir. Bu durumda söz belirli bir göreve sahip olmalı, konuşucu belirli bir amaçla belirli bir şey söylemeli ve karşısındaki de onu anlamalıdır. Bu nedenle birden fazla kelimedenden oluşan söz, bir şey ifade eden bir birim hâlinde birleşmelidir.

Söz Ölümü

Bir toplumun geçirdiği bütün kültür değişimleri dilde yankısını bulmaktadır. Türklerin Uygurlar döneminde Budizm ve Manihaizm'i benimsemeleri, inançlarıyla birlikte bu dillerin kavramlarının, terimlerinin, birçok anlatım biçimlerinin Türkçeye girmesine yol açmıştır. İslam dininin 10. yüzyılda Türklerce benimsenmesinden başlayarak bu yeni dinin kavramlarının, çoğunlukla Arapçalarıyla kimi zaman Farsçalarıyla kimi zaman da Türkçe kelimelerle karşılanarak dile alındığı görülmektedir (Aksan 2015b: 22).

Söz ölümü, her dilin söz varlığını oluşturan sözcük veya sözlerden bir kısmının zamanla, dil içi ve dil dışı çeşitli etkenlerle unutulup kaybolmasıdır. Söz ölümünün temel nedeni, sözcüğün gösterdiği nesnenin, toplumun ve bireyin yaşamında artık yerinin kalmaması, tanınmaz olmasıdır. Her toplumda kimi araç ve gereçlerin, giysilerin, sanların, yönetime ilişkin kavramların, geleneklerin unutulması, Bu kavramları karşılayan sözcüklerin yitirilmesine yol açmıştır (Aksan 2009c: 22-23).

Dilin kültürle olan bu ilişkisi bir başka hususu da beraberinde getirmektedir. Bu da toplumdaki kültür değişimlerine paralel olarak o topluma ait dilin de değişmesidir. Tabii ki değişen, dilin tam olarak kendisi değil, söz varlığıdır. Dillerin değişmesi doğal bir olaydır. Bir milletin farklı dönemlerindeki söz varlığının birbirine eşit olması pek mümkün değildir. Bunun nedeni, dillerin, içinde yaşadığı toplumun sosyal hayatı ve yaşayış tarzına göre şekillenmiş olmasıdır. Toplumdaki değişmeler dili, dildeki değişmeler de toplumun hayatını etkiler.

Kelimeleri birer canlı varlık olarak kabul edersek, onların meydana gelişlerini doğumu, dilde kullanılışlarını yaşamı, yavaş yavaş unutulup kullanılmaz hâle gelmelerini ise ölümü olarak düşünmek mümkündür. Herhangi bir dilin tarihî sözlüğüne bakıldığında sözlükte yer alan kelimelerin bir kısmının bugün kullanılmadığı görülür. Dolayısıyla kelimelerin hayatından söz etmek ne kadar doğalsa ölümlerinden söz etmek de o kadar doğaldır (Aksan 2004: 90).

Söz Ölümü Türleri

Söz ölümünün üç türü vardır. Bunlar:

1. Saklantı Kelimeler,
2. Yabancılaşan Kelimeler,
3. Tamamen Kaybolan Kelimeler.

1. Saklantı Kelimeler

Türkoloji literatüründe söz saklantısı olan ögelerin adlandırılmasıyla ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda söz konusu ögeler arkaik veya eskicil olarak adlandırılmıştır. Arkaizm veya arkaik terimleri dil için değil, sanat eserleri için kullanılan terimlerdir. Eskicil terimi de dildeki bu kullanımları karşılamamaktadır çünkü günümüz Türkçesinde kullanılan pek çok söz (el, tuz, biz, ölmek...) bütün tarihî lehçelerden beri bilinmektedir. Bu kelimeler de eski kelimelerdir. Bunları Köktürkçeye göre yeni Eski Oğuz Türkçesine göre eski diye değerlendirmek mümkün değildir (Akar 2018b: 27).

Bu tür kelimeler dilde tek başlarına anlamları olmayan belli bölge, ağız veya kavram alanlarında saklanmış kelimelerdir.

1.1. Kelime Kök veya Gövdesindeki Saklantı Kelimeler

Bu tür kelimeler, bir kelimenin kök veya gövdesinde saklanan ve kendi başlarına kullanıldıklarında o dönemin dil konuşurları için anlamları olmayan kelimelerdir. Türkiye Türkçesinde kelime kök veya gövdesinde yaşayan saklantı kelimelerden bazıları şunlardır:

oñ “sağ, iyi durumda” > onar-, onarım

õg “anne” > öksüz

al “hile, tuzak” > aldat-, aldan-

berk “sağlam, sert, katı” > bekle-, pek, bekçi

bar- “varmak, ulaşmak” > barış, barışmak

arı “temiz” > arın-, arıt-, arıtma

tüke- “bitmek” > tüket-, tüken-

ün “ses” > ünlü, ünsüz

ayt- “söylemek” > atış- (< *ayt-ış-*)

uğur “yol” > uğurla-, bir kimsenin uğruna

ut “ar, edep” > utan-, utanç, uyluk kemiği

1.2. Kalıp Sözlerdeki Saklantı Kelimeler

Bu tür saklantılar, dilde tek başlarına kullanılmadıkları hâlde atasözü, deyim, ilişki sözleri, tekerlemeler, ikilemeler ve birleşik sözler gibi kalıplaşmış söz birliklerinde varlıklarını sürdüren kelimelerdir. Gülcan Çolak bu tür kelimeleri *fosil kelimeler* şeklinde adlandırmaktadır. *Fosil*, bir zamanlar kullanılmış olup da günümüzde artık bilinmeyen, çeşitli sebeplerle artık kullanılmayan, bazı kelime gruplarına sıkıştıkları için varlıklarını devam ettirebilen eski sözlük birimleridir (2017: 13).

Bu tipteki saklantıların meydana gelmesinde başlıca iki etken rol oynamıştır. Birincisi, Türkçe kökenli ya da başka dilden alıntı kelimenin çeşitli nedenlerle kullanımdan düşmesi ve içinde yer aldığı kalıplaşmış söz birliğinin yaygınlaşp hayatta kalmaya devam etmesidir. İkincisi ise kelimenin ağızlarda yaşayan bir kelime olması ve sadece kalıplaşmış söz birlikleri sayesinde standart dilde varlık gösterebilmesidir.

alavere (<*al-a ver-e*) “Bir şeyin elden ele geçmesi”

Alavere dalavere: hile, yalan, aldatma

apar- (< *alıp bar-*) “Alıp götürmek, gizlice almak”

apar topar: Aceleyle bir yerden gitmek.

argın (<*ar-gın*) “zayıf, güçten düşmüş”

yorgun *argın*: çok yorulmuş, gücü kalmamış

bark “ev, mülk, çadır, yurt”

ev *bark*: ev mülk

sabuk (<*sap-ık*) “sapmış, doğru yoldan ayrılmış”

abuk *sabuk* “saçma sapan”

börk “genellikle hayvan postundan yapılan başlık” (TS, *börk* maddesi, s. 315)

Baş yarılır *börk* içinde kalır, kol kırılır yen içinde.

esrik (<*esgürük*) “sarhoş”

Esrik devenin çulu eğri gerek.

kar- “yaşlanmak, kocamak, ihtiyarlamak”

Türk *karır*, kılıcı *karımaz*.

2. Yabancılaşan Kelimeler

Bir dilin temel sözvarlığını oluşturan ögeler sözcük ölümüne en az uğrayan kelimelerdir. Bununla birlikte, Türkçe gibi yabancı dillerin güçlü etkisinde kalmış dillerde, çekirdek sözcüklerde de yabancılarının tercih edilmesi nedeniyle unutulma ve sözcük ölümlerine rastlanmaktadır. Hatta kimi yazar ve aydınlarca yabancı

karşılıklarının yeğlenmesi sonucunda Osmanlı Türkçesinde bu oran daha yüksektir (Aksan 2009c: 24).

Türkçe bir kelimenin bir başka dile geçip ve o dilin ses ve şekil kalıplarına girerek geri Türkçeye geçtiği örneklere de rastlanmaktadır. Türkiye Türkçesinde yabancılaşan kelimelerden bazıları şunlardır:

Eski Türkçede kullanılan *us* ve *ög* kelimelerinin yerini, bugün Türkiye Türkçesinde Arapça kökenli *akıl* kelimesi almıştır.

İlgün kelimesi yerini Arapça kökenli *serap* kelimesine bırakmıştır.

Bugün kalıntılarına da rastladığımız *od* kelimesi de Farsça *ateş* kelimesi karşısında direnememiştir.

“Günah” anlamındaki *yazuk* da yerini Farsça kökenli *günah* kelimesine bırakmıştır.

Hastalık kavramı için Eski Türkçede *ig*, *kem*, *sayın* kelimeleri kullanılmaktaydı. *Ot* ve *em* kelimeleri de tarihî metinlerde “ilaç” anlamında kullanılmıştır.

Bugün Farsça kökenli *düşman* kelimesi yerine Eski Türkçe metinlerde *yagı* kelimesi kullanılmaktaydı.

Türkçeye Fransızcadan geçen *bergamot* kelimesi Türkçe *bey armudu* tamlamasıdır. Bu tamlama İtalyan kent adı Bergamo'ya benzetilmiş ve bergamotta şeklini almıştır. Daha sonra ise Fransızcaya buşekliyle geçmiş ve yeniden Türkçeye dönmüştür.

Yanıt kelimesi de yerini Arapça kökenli *cevap* kelimesine bırakmıştır.

Arapçasının tercih edildiği bir diğer kelimeler de *sü* ve *çeri* kelimeleridir. Bu kelimelerin yerine bugün Arapça *asker* kelimesi kullanılmaktadır.

Yabancı kelimeler bir süre Türkçeleriyle beraber yaşamış, hatta bunlardan bazıları ikileme şeklinde birlikte kullanılmışlardır. Türkçe kökenli bu kelimelerin unutulmasında dinî, edebî ve sosyokültürel değişimler etkili olmuştur. Doğan Aksan'a göre asıl önemli sebep kelimenin alındığı dile olan hoşgörü ve hayranlıktır (2004: 97).

3. Tamamen Kaybolan Kelimeler

Bu tür kelimeler, kavramın nesnel dünyasından tamamen yok olması sonucunda dilde de yok olan kelimelerdir. Bu türde, sözcükler yan anlam kazanmaz, başka bir kelimeyle karşılanmaz veya herhangi bir sözde saklı kalmazlar. Dilde varlıklarını bir süre devam ettirirler ve sonunda kaybolurlar. Türkiye Türkçesinin en kapsamlı tarihi

sözlüklerinden olan *Tarama Sözlüğü*'nde bununla ilgili pek çok örneğe rastlanmaktadır.

13-20. yüzyıllar arasında meydana gelen çeşitli sosyal, kültürel, ekonomik ve askerî gelişme ve değişimler dil üzerinde oldukça etkiler göstermiştir (Akar 2018a: 19-20). Türkiye Türkçesinde tamamen kaybolan kelimelerden bazıları şunlardır:

Bagurdak: Beşik bağı.

Balcak: Kılıç sapı.

Beñ: hayvanları avlamak için tuzağa konulan yem.

Besirek: Tüylü ve besili erkek deve.

Borlak, boztrak: Sürülmemiş tarla.

Bozdoğan, bozdağan: Demir topuz.

Buğur: Erkek deve, iki hörgüçlü deve.

Bukagu: Hayvanın ayağına vurulan köstek.

Burunduruk: Deveyi idare etmek için burnuna takılan halka.

Selmen: Bez dokunulurken üzerine serildiği ağaç.

Sis: Atın tüylerindeki küçük alaca benekler.

Yağrık: Üzerinde et ve odun gibi şeyler parçalanan kütük.

Yal: Köpeğe verilen yiyecek.

Yapık: Eyerde üzerine oturtulacak, beşikte içine yatılacak yer.

Yarak: Silah, teçhizat.

Yarçu: Dedikodu.

Sonuç

Kelimeler de canlı varlıklar gibi doğar, yaşar ve ölürler. Toplumdaki değişimlere paralel olarak yerlerine yenilerinin gelmesi veya tamamen unutulmaları sebebiyle kelime ölümleri meydana gelir. Türkçedeki söz ölümü olayını üç başlık altında incelemek mümkündür. Bunlar: 1. Saklantı Kelimeler, 2. Yabancılaşan Kelimeler, 3. Tamamen Kaybolan Kelimeler'dir. Dinî, siyasi, coğrafi ve tarihî pek çok sebepten dolayı saklanan veya yok olan kelimelerin sayısı yukarıda verilen örneklerden ibaret değildir. Bu şekilde sayısız kelime ve söz bulunmaktadır. Bu kelimelerin tespit edilmesi dil konuşurlarının sosyolojik, psikolojik ve tarihî gelişimlerinin anlaşılabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Kaynaklar

- Akar, Ali (2018a), “Bir Söz Ölümü Türü: Kavram Alanı Boşalması”, *Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu*, 4-6 Ekim 2018, Nevşehir, s. 15-21.
- _____ (2018b), “Eski Türkçeden Oğuzcaya Saklantılar”, *Köktürk Yazısının Okunuşunun 125. Yılında Orhun’dan Anadolu’ya Uluslararası Türkoloji Sempozyumu Bildiriler Kitabı Birinci Cilt*, 1-7 Haziran 2018, Ulanbator Moğolistan, s. 25-31.
- Aksan, Doğan (1961), “Anlam Alışverişi Olayları ve Türkçe”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, s. 207-274.
- _____ (2004), *Dilbilim Ve Türkçe Yazıları*, İstanbul: Multilingual.
- _____ Doğan (2009a), *Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim I. Cilt*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- _____ (2009b), *Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim II. Cilt*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- _____ (2009c), *Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim III. Cilt*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- _____ (2013), *Türkçenin Gücü*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- _____ (2014a), *Anadilimizin Söz Denizinde*, İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- _____ (2015a), *Türkçenin Sözcükleri*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- _____ (2015b), *Türkiye Türkçesinin Dünü Bugünü Yarını*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ömer Asım ve Cem Dilçin (2009), *XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Çelik, Hülya (2005), *Kelimelerin Ölümü Olayı (XIII.-XX. Yüzyıl Anadolu Türkçesi Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, Kırıkkale Üniversitesi.
- Çolak, Gülcan (2017), *Türkçede Fosil Kelimeler*, İstanbul: Bilge Kültür-Sanat.
- Maden, Sedat ve Recep Demir (2017), “Atasözlerindeki Eskicil (Arkaik) Unsurlar”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), s. 189-200.
- Memmedov, Yunus (1994), “Kelimelerin Leksik ve Semantik Gelişmesi”, çev. Sebahattin Çağın, *Türk Dili*, S. 509, s. 350-359.
- Porzig, Wolter (2011), *Dil Denen Mucize*, çev. Vural Ülkü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Saussure, Ferdinand (1976), *Genel Dilbilim Dersleri I*, çev. Berke Vardar, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.